

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОХОРОННИХ ДОГОВОРІВ НА ПАМ'ЯТКИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Писаренко Олександра Валеріївна
аспірантка

*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Відповідно до ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування» до відання сільських, селищних, міських рад віднесено забезпечення охорони пам'яток історії та культури, збереження та використання культурного надбання як такі повноваження держави, що делеговані їм, такі ж повноваження належать місцевим державним адміністраціям, але в частині організації охорони, реставрації та використання пам'яток архітектури і містобудування, палацово-паркових, паркових та історико-культурних ландшафтів (п. 4 ст. 20 Закону України «Про місцеві державні адміністрації») [1; 2]. Більш детально ці повноваження визначені у ст. 6 Закону України «Про охорону культурної спадщини», серед яких є укладення охоронних договорів на пам'ятки в межах повноважень, делегованих органом охорони культурної спадщини вищого рівня відповідно до закону (п. 17 ч. 1 ст. 6, п. 11 ч. 2 ст. 6 Закону) [3].

Відповідно до ст. 22 цього Закону усі власники пам'яток, щойно виявлених об'єктів культурної спадщини чи їх частин або уповноважені ними органи (особи) незалежно від форм власності на ці об'єкти зобов'язані укласти з відповідним органом охорони культурної спадщини (яким є відповідний місцевий орган публічної адміністрації) охоронний договір. При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування чи управління іншій особі істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року № 1768 затверджено порядок укладання таких договорів, типову форму такого договору та документи, які є його частиною [3; 4].

У адміністративно-правовій доктрині правова природа охоронного договору на пам'ятки культурної спадщини визначається по різному – він визначається як договір, що має подвійну правову природу (приватно-правову та публічно-правову), як цивільний договір, якому властиві окремі ознаки адміністративного договору, як адміністративний договір, яким визначаються взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері [5, с. 52-53; 6, с. 96; 7, с. 269-270; 8, с. 302].

У судовій практиці охоронний договір розглядається як адміністративний. У правовій позиції Верховного Суду, викладеній у постанові від 23 грудня 2019 року у справі № 806/1536/18 зазначено, що охоронний договір є актом за участю суб'єкта владних повноважень та співвласника пам'ятки культурної спадщини, має форму договору, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері (реалізація державного управління охороною культурної спадщини) і укладається на підставі ст. 23 Закону. Укладання такого договору відбувається замість видання індивідуального акта органу охорони культурної спадщини, яким покладається на власника зобов'язання щодо забезпечення збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини. Укладання охоронних договорів має імперативний характер та спрямоване на реалізацію державної політики у сфері охорони культурної спадщини. Такими договорами не вирішується питання власності на об'єкт культурної спадщини, а встановлюється режим використання пам'яток та відповідальність за порушення такого режиму, види і терміни виконання реставраційних, консерваційних, ремонтних робіт, робіт з упорядження її території, інших пам'яткоохоронних заходів, необхідність яких визначається відповідним органом охорони культурної спадщини. Законом передбачається обов'язкове укладення власником пам'ятки чи її частини охоронного договору з відповідним органом культурної спадщини вже після переходу права власності. Враховуючи вище викладене, охоронний договір, укладений на підставі ст. 23 Закону, є адміністративним [9].

Найчастіше у судовій практиці у спорах, пов'язаних із застосуванням місцевими органами публічної адміністрації охоронних договорів як договорів у сфері охорони культурної спадщини, вирішуються питання щодо невиконання місцевим органом публічної адміністрації умов охоронного договору, передусім щодо належного утримання пам'ятки культурної спадщини нездійснення щодо протиаварійних, консерваційних, реставраційних, ремонтних робіт щодо забезпечення захисту пам'ятки від

загрози знищення, руйнування або пошкодження [10] або щодо неукладення охоронного договору [11; 12].

Література:

1. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 року (із наступними змінами та доповненнями). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.

2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року (із наступними змінами та доповненнями). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.

3. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 року (із наступними змінами та доповненнями). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.

4. Про затвердження Порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини, щойно виявлені об'єкти культурної спадщини чи їх частини: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року (із наступними змінами та доповненнями). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-2001-п#top>.

5. Менська О. А. Охоронний договір на пам'ятки культурної спадщини: особливості та подвійна природа. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.

6. Панова С. І. До питання про правову природу охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 94-96.

7. Мазур Т. В. Охорона культурної спадщини в Україні: історико-й теоретико-правове дослідження. Дис. ... докт.юр.наук. Спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Київ, 2021. 423 с.

8. Бобко У. П. Правова характеристика охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини, щойно виявлені об'єкти культурної спадщини чи їх частини. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 10 (28). С. 293-305.

9. Постанова Верховного Суду від 23 грудня 2019 року у справі № 806/1536/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86552104>.

10. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 19 жовтня 2021 року у справі № 520/14111/21. *Єдиний державний*

реєстр судових рішень. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/100467544>.

11. Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 22 серпня 2022 року у справі № 140/14556/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/113017363>.

12. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 2 березня 2023 року у справі № 420/8789/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109305932>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-53>

ПРИНЦИП РОЗУМНОСТІ В СИСТЕМІ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Платонов Ігор Миколайович

здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Вивчення змісту та сутності принципу розумності в адміністративно-процесуальних правовідносинах не можливо визначити як комплексне без встановлення особливостей його відображення в системі принципів права в цілому. Дослідження сутності принципу розумності вимагає пошуку відповідей на питання щодо розуміння його категоріального визначення, обґрунтування понятійного ряду шляхом висвітлення доктринальних та праксеологічних підходів, що має бути визначено як мета цього підрозділу.

Застосування принципу розумності є більш характерним для законодавства країн англосаксонської правової системи, де запроваджено розуміння людини як розумної біологічної істоти, що здатна (та повинна) володіти можливостями із здійснення раціональної оцінки власних дій чи проявів діяльності оточуючого її середовища.

Покладення в основу правового регулювання та правозастосовчої практики презумпції, що пересічна людина наділена розумом, здатна контролювати, керувати та оцінювати свої дії чи бездіяльність є тим необхідним соціальним орієнтиром, що створює умови для реалізації нормативних вимог.